

УДК 504.062

Г. В. ТІТЕНКО, канд. геогр. наук, доц., **О. Є. ГАВРЮШОВА**
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

МОРФОЛОГІЧНИЙ ТА КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «ЕКОЛОГІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО»

Розкрито сутність поняття «екологічне підприємництво», проведено його аналіз та сформульовано визначення, як діяльність суб'єктів господарювання з виробництва товарів, виконання робіт та надання послуг для забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання природних ресурсів, підвищення рівня охорони навколишнього середовища з метою отримання позитивного екологічного та економічного ефекту..

Ключові слова: екологічне підприємництво, контент-аналіз, морфологічний аналіз.

Titenko G., Havryushova O. MORPHOLOGICAL AND CONTENT-ANALYSIS CONCEPT «ENVIRONMENTAL BUSINESS»

The essence of the concept of «environmental business» conducted its analysis and formulated a definition as business entities for the production of goods, works and services to ensure ecological safety and rational use of natural resources, improving environmental protection in order to obtain a positive environmental and economic effect ..

Keywords: environmental entrepreneurship, content analysis, morphological analysis

Титенко Г. В., Гаврюшова О. Е. МОРФОЛОГИЧЕСКИЙ И КОНТЕНТ-АНАЛИЗ ПОНЯТИЯ «ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО»

Раскрыта сущность понятия «экологическое предпринимательство», проведен его анализ и сформулировано определение, как деятельность субъектов хозяйствования по производству товаров, выполнение работ и оказание услуг для обеспечения экологической безопасности, рационального использования природных ресурсов, повышения уровня охраны окружающей среды с целью получения положительного экологического и экономического эффекта.

Ключевые слова: экологическое предпринимательство, контент-анализ, морфологический анализ

ВСТУП

Вітчизняне законодавство діяльність, пов'язану із впливом на навколишнє природне середовище з метою його відновлення або збереження, визначає як природоохоронну. Однак для процесу господарювання, спрямованого на отримання такого позитивного на навколишнє середовище ефекту на

основах підприємництва, українське законодавство прямого трактування не дає, що породжує ланцюг непорозумінь з органами контролю і гальмує загальний процес становлення екологічного підприємництва та подолання екологічного стану.

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Доцільним буде пошук існуючи визначень екологічного підприємництва, аналіз цих понять за допомогою морфологічного аналізу та контент-аналізу. Це необхідно для з'ясування ключових слів даного поняття та розробки власного визначення поняття «екологічне підприємництво» за допомогою вказаних вище методів.

Для визначення сутності даного поняття

необхідно розглянути його трактування в роботах різних авторів. Науково-практична база напрацювала такі визначення екологічного підприємництва (табл. 1.). У таблиці 2 проведено морфологічний аналіз знайдених визначень з встановленням ключових слів та словосполучень. На основі ключових слів сформоване власне визначення.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У результаті проведеного морфологічного аналізу було виявлено, що екологічне підприємництво більшість авторів розглядає як діяльність господарську, самостійну, іні-

ціативну, виробничу, науково-дослідну, кредитно-фінансову з виробництва і реалізації товарів, здійснення робіт та послуг спрямованої на забезпечення екологічної безпеки, раціональне використання природних ресурсів, підвищення рівня охорони навколиш-

Таблиця 1

Інтерпретація поняття «екологічне підприємництво»

№ з/п	Автор / Джерело	Визначення
1	Жаров Л. В.	Екологічне підприємництво – галузь економіки країни, що полягає як у безпосередній участі в реалізації природоохоронних і ресурсозберігаючих програм різного рівня, так і в механізмі компенсації збитків та втрат, понесених внаслідок техногенних і природних надзвичайних ситуацій, а також під час ліквідації їх наслідків
2	Шоган В. І.	Екологічне підприємництво – достатньо специфічна сфера господарської діяльності, спрямована на вирішення комплексних проблем за різними напрямками – економічним, екологічним і соціальним
3	Коренюк П. І., Лук'янчикова О. В.	ЕП це вид економічної діяльності, що базується на принципах безпосередньої, самостійної, систематичної, на власний ризик діяльності, спрямованої на отримання позитивного екологічного ефекту за рахунок використання фінансових ресурсів
4	Законопроект Російської Федерації Модельний закон «Про основи екологічного підприємництва»	ЕП визначається як виробнича, науково-дослідна, кредитно-фінансова діяльність з виробництва товарів, виконання робіт та надання послуг, що має цільовим призначенням забезпечення збереження та відновлення навколишнього середовища та охорону природних ресурсів.
5	За визначенням Європейської комісії ЄС	ЕП – це виробництво товарів та надання послуг по вимірюванню, попередженню, обмеженню або усуненню екологічної шкоди, ліквідації відходів та зниженню рівня шуму, а також екологічно чисті технології, застосування яких мінімізує використання сировини та забруднення довкілля.
6	Господарський кодекс України Стаття 42	Підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку
7	Хісамутдінова Е. Н.	ЕП – діяльність з виробництва і реалізації товарів, здійснення робіт та послуг, направлених на попередження негативного впливу на навколишнє середовище
8	«Оцінка національного потенціалу в сфері глобального екологічного управління в Україні» (Стратегічний екологічний документ)	Екологічне підприємництво це багатогалузева сфера підприємницької діяльності, яка може забезпечувати не тільки екологічний, але й значний економічний ефект у загальнодержавному масштабі
9	Бобкова А.	ЕП – інноваційна діяльність суб'єктів господарювання з виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг спеціального (природоохоронного) призначення, спрямованої на забезпечення екологічної безпеки, раціональне використання природних ресурсів, підвищення рівня охорони навколишнього середовища з метою отримання прибутку
10	Законопроект Республіки Башкортостан «Про підприємницьку діяльність, що здійснюється з метою охорони навколишнього середовища»	ЕП – підприємницька діяльність, що здійснюється з метою охорони навколишнього середовища і цільовим призначенням якої є виробництво продукції, виконання робіт та надання послуг природоохоронного призначення, включаючи конкретні види діяльності у відповідності з переліком затвердженим Правительством Республіки Башкортостан в установленому порядку

Таблиця 2

Морфологічна класифікація сутності поняття «екологічне підприємництво»

Ключове слово	Визначення в межах ключового слова	Конкретизація визначення	Мета в межах поняття
галузь	економіки країни	полягає	реалізація природоохоронних і ресурсозберігаючих програм різного рівня, забезпечення механізму компенсації збитків/втрат, понесених внаслідок техногенних і природних НС та під час ліквідації їх наслідків [1]
діяльність	господарська, самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик	здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями)	спрямована на вирішення комплексних проблем за різними напрямками – економічним, екологічним і соціальним [2]
	економічна	базується на принципах безпосередньої, самостійної, систематичної, на власний ризик діяльності	з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [6]
	підприємницька	багатогалузева	спрямованої на отримання позитивного екологічного ефекту за рахунок використання фінансових ресурсів [3]
		цільовим призначення – виробництво продукції, виконання робіт та надання послуг природоохоронного призначення	забезпечувати екологічний і значний економічний ефект у загальнодержавному масштабі [8]
діяльність	виробнича, науково-дослідна, кредитно-фінансова	з виробництва товарів, виконання робіт та надання послуг	здійснюється з метою охорони навколишнього середовища [10]
	з виробництва і реалізації товарів, здійснення робіт та послуг		має цільовим призначенням забезпечення збереження та відновлення навколишнього середовища та охорону природних ресурсів [4]
	інноваційна суб'єктів господарювання	з виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг спеціального (природоохоронного) призначення	направлених на попередження негативного впливу на навколишнє середовище [7]
виробництво товарів та надання послуг	вимірювання попередження, усунення екологічної шкоди, ліквідації відходів та зниженню рівня шуму	екологічно чисті технології	спрямованої на забезпечення екологічної безпеки, раціональне використання природних ресурсів, підвищення рівня охорони навколишнього середовища з метою отримання прибутку [9]
			мінімізує використання сировини та забруднення довкілля [5]

нього середовища з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

З морфологічного аналізу можна запро-

понувати наступне визначення екологічного підприємництва: «Екологічне підприємництво» – це самостійна, господарська ініціативна діяльність з виробництва продукції, ви-

конання робіт і надання послуг природоохоронного призначення, яка здійснюється суб'єктами господарювання, спрямована на раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки та збереження навколишнього середовища з метою досягнення позитивного економічно-

го, соціального та екологічного ефекту.

Іншим способом аналізу визначення є контент-аналіз поняття, де отримується числовий вираз значення ключових слів в понятті. Для початку виділимо значимі слова (словосполучення) у визначеннях поняття «екологічне підприємство» (табл. 3).

Таблиця 3

Значимі слова (словосполучення) у поняттях «екологічне підприємство»

№ з/п	Визначення	Навантаженість на кожне словосполучення
1	Галузь	0,25
	економіки країни	0,25
	реалізації природоохоронних і ресурсозберігаючих програм	0,25
	механізм компенсації збитків та втрат	0,25
2	Сфера господарської діяльності	0,5
	вирішення комплексних проблем	0,5
3	вид економічної діяльності	0,25
	принципи діяльності	0,25
	отримання позитивного екологічного ефекту	0,25
	використання фінансових ресурсів	0,25
4	діяльність	0,33
	виробництво товарів, виконання робіт та надання послуг	0,33
	забезпечення збереження та відновлення навколишнього середовища та охорону природних ресурсів	0,33
5	це виробництво товарів та надання послуг	0,25
	вимірювання, попередження, обмеження або усунення екологічної шкоди, ліквідація відходів та зниженню рівня шуму	0,25
	екологічно чисті технології	0,25
	мінімізує використання сировини та забруднення довкілля	0,25
6	діяльність	0,25
	здійснюється суб'єктами господарювання	0,25
	досягнення економічних і соціальних результатів	0,25
	одержання прибутку	0,25
7	діяльність	0,33
	виробництво і реалізація товарів, здійснення робіт та послуг	0,33
	попередження негативного впливу на НС	0,33
8	сфера підприємницької діяльності	0,33
	забезпечення екологічного та економічного ефекту	0,33
	у загальнодержавному масштабі	0,33
9	діяльність	0,2
	суб'єктів господарювання	0,2
	виробництво продукції, виконання робіт і надання послуг спеціального (природоохоронного) призначення	0,2
	забезпечення екологічної безпеки, раціональне використання природних ресурсів, підвищення рівня охорони навколишнього середовища	0,2
	отримання прибутку	0,2
10	діяльність	0,33
	з метою охорони навколишнього середовища	0,33
	виробництво продукції, виконання робіт та надання послуг природоохоронного призначення	0,33

У таблиці 4 підсумуємо оцінки подібних ключових слів, ті що матимуть найвищі показники вважаються найбільш значимими

ключовими словами та словосполученнями. На їх основі запропонуємо власне визначення.

Таблиця 4

Загальне навантаження на значимі слова (словосполучення)

№ з/п	Значимі слова (словосполучення)	Загальне навантаження
1	діяльність	$0,33+0,25+0,33+0,2+0,33+0,5+0,25+0,33=2,52$
2	забезпечення екологічної безпеки, раціональне використання природних ресурсів, підвищення рівня охорони навколишнього середовища	$0,25+0,33+0,33+0,33+0,2+0,25=1,69$
3	виробництво товарів, виконання робіт та надання послуг	$0,33+0,25+0,33+0,2+0,33=1,44$
7	отримання позитивного екологічного та економічного ефекту	$0,25+33=0,58$
3	суб'єкти господарювання	$0,25+0,2=0,45$
6	одержання прибутку	$0,25+0,2=0,45$
11	вирішення комплексних проблем	0,5
1	у загальнодержавному масштабі	0,33
8	галузь	0,25
9	економіки країни	0,25
10	механізм компенсації збитків та втрат	0,25
12	принципи діяльності	0,25
13	використання фінансових ресурсів	0,25
14	досягнення економічних і соціальних результатів	0,25
15	екологічно чисті технології	0,25
16	мінімізує використання сировини та забруднення довкілля	0,25

ВИСНОВКИ

Таким чином, виходячи з морфологічного та контент-аналізу, визначено поняття екологічне підприємництво – це діяльність суб'єктів господарювання з виробництва товарів, виконання робіт та надання послуг

для забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання природних ресурсів, підвищення рівня охорони навколишнього середовища з метою отримання позитивного екологічного та економічного ефекту.

ЛІТЕРАТУРА

- Бобкова А. Щодо правових засад планування екологічного підприємництва [Електронний ресурс] / А. Бобкова. – Режим доступу: <http://www.info-prensa.com/article-865.html>
- Господарський кодекс України 16 січня 2003 року N 436-IV
- Жарова Л. В. Сталий розвиток: просторовий вимір соціально-економічних відносин / Л. В. Жарова. // Екологізація економіки як інструмент сталого розвитку в умовах конкурентного середовища. – 2005. – Вип. 15.6. – С. 253-260.
- Коренюк П. І. Екологічне оподаткування та екологічне підприємництво [Електронний ресурс] / П. І. Коренюк, О. В. Лук'янчикова. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mre/2010_4/1_1.pdf
- Стратегічний екологічний документ підготовлений в рамках проекту ПРООН/ГЕФ. «Оцінка національного потенціалу в сфері глобального екологічного управління в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecoleague.net/34903999-501.html>
- Шоган Г. І. Економічний інструментарій формування екологічного підприємництва [Електронний ресурс] / Г. І. Шоган. – Режим доступу: <http://disser.com.ua/contents/34373.html>
- Хисамутдинова Э. Н. Формы и направления экологизация предпринимательских отношений в современной российской экономике [Електронний ресурс] / Э. Н. Хисамутдинова. – Режим доступу: <http://www.tisbi.org/science/vestnik/2008/issue3/hisamutdinova.html>

Надійшла до редколегії 30.03.2012